

Nemzeti Társalkodó

October 20dik napján 1835.

Lord Byron' első szerelme.

A' Byronok' nemzetségi laka, Newstead Abbey, 's a' Chaworth, nemzetség' birtoka, Annesley Hall, egymástól három angol mért-földnyire fekszenek. E' két régi nemzetség mindaddig barátságos viszonyban élt, míg a' lord Byron unoka bátyja egy szerencsétlen kettős viadalban egy Chaworthot megölt. Az óta gyűlölség uralkodott a' két szomszéd nemzetség között, mely ellenséges indúlatot két ifiu szivek' egymás iránti hajlandóságának kell vala megszüntetni. Lord Byron még gyermek korában szeretni kezdte a' szép Chaworth Anna Mariet, Annesley Hall' egyedüli örökösét. Asszonyi kelleme iránti fogékony-sága mellett, melyet csak nem kised korában nyilvánított, a' szerelem' sugára legottan fellobbana fiatal kebelében. A' gyönyörű leány e' gerjedelmet vizánozá, 's atyja' szivében a' nemzetségi gyűlölet még ki nem aluván, a' Newstead felé vivő kapunál tartotta titkos találkozásait Byronnal. Még ekkor mind a' ketten oly ifiak valának, hogy találkozásaik figyelmet nem gerjeszthettek;

mind a' ketten gyermekek voltak esztendeikre nézve, de Byronnak érzelmei korát jóval meghaladták. A' korán felébredt szenvedelem a' költő' kebeliben hatalmas lángokra lobbana, midőn az oskolai' hat héti szünetet anyjával együtt Nottingham városában tölté. Annesley' lúgosaiban álmoként repültek-el e' boldog hetek; Byron alig számlála tizenöt éveket; Marie két eszendővel idősebb volt, de Byronnak szive korát megelőzte, 's a' legfőbb szerelemnek hatalmas szenvedelmétől magasra emelkedett. Ilyen szerelem az ép szőlő szemnek elpattanásához hasonlít, a' szívnek legédesebb legbővebb megáradása; más hajlandóságok' hullámjai vonúhatnak-el később az ember' kebelén, de az emlékezet mindig visszatér az első' lánghoz; azon andalognak elválni nem tudó gondolati.

Byron' szerelme Chaworth Mariehoz „élte' legrómánosabb szakának rómánja“ volt, mint azt maga nevezni szokta; annak látjuk nyomait minden írásaiban; ottan ottan felmerül az, mint valamely beszött vagy elrejtett thema, mely egy muzsika darab' szerkezetében végig foly, 's a' melodiák' szakadatlan lánczát egybē köti.

Az oskolai szünet' végével a' rövid rómán is véget ére, 's Byron szerelemmelteleve tért vissza tanulásaihoz. De ha tett is valami benyomást kedvese' szivében, ez annyira mély nem vala, hogy a' távol lét' próbáját kiállja. Marie már abban a' kórban volt, melyben a' leányból asszony lehet, 's a' gyer-

mek szeretőt maga után messzire hagyja. Míg Byron tanulásaival vala foglalatlos, Marie valamely társaságban megkedvelt egy jeles szépségű fiatal embert; az első benyomás elhatározó leve, 's midőn Byron Marieval találkozék, mély fájdalommal értette, hogy imádoztja már a' Munsters' jegyese. Büszkesége csakugyan erőt vett indulatjain, 's külseje derűlten maradott.

Washington Irving Byronnak egykori lakát és annak vidékeit közelebbről meglátogatván, Annesley Hallban egy öreg asszony ezeket mondá neki: „Lord Byron ottan ottan ide lovagolt, rendszerént három napot mulatott nálunk, 's a' kék szobában szokott hálni. Szegény ifju, mennyire tudá szeretni az én kisasszonyomat! együtt sétáltak a' kertben, 's a' földet imádni látszott, hól elmene kedvese, kit Annesley-béli fényes hajnal csillagának szokott nevezni. Kár hogy öszve nem kelhetének; — a' Byron' anyja nagyon óhajtotta volna, 's a' lord mindig kedves vendég volt. De, hiába!”

Az öreg elvezette Irvinget a' Marie' szobájába, melynek ablaka alatt az ő mulatságára egy kis kert vala ültetve. E' szobában szokott ülni Byron; a' leány' énekére hallgatva, 's játékaira figyelve; itt mulattak a' szerelemtől beteg ifjunak szemei szenvedelmesen imádozt kedvesének arczúlatán.

Irving azon házi kápolnát is megnézte, melyben Byron utolsó szóttalan búcsuját vet-

te Marietől; mi után megérté, hogy ez idegen szövetségbe lépett.

Napló könyveinek egyikében említi Byron, miket érzett eltávozásakor. Egy halomnak tetejére juttván, melyről az utolsó kilátás van Annesley' vidékeire, megfordítá lovát, 's fájdalommal és szerelemmel vegyített érzések között néze-le azon fákra, melyek a' csarnokot körül veszik; 's a' hajlékaiban lakozó szeretett leányon múltattak epedő gondolatjai, míg azon fagyaló meggyőződés rémként újra feltűne lélkében, hogy Marie soha sem lehet övé; 's felüdülvén álmadozásaiából, sarkantyuba kapta lovát 's elszáguldott, mintha sebess futásban keresne menedéket az őt üldöző gondolatok elől.

Később még egyszer meglátogatta felejtetetlen kedvesének hajlékát. Több esztendők folytak-el az alatt, 's Byron már férfi-korra ért; a' figyelmet szóró vigalmak', a' zajgó szenvedelmek' tűzpróbáján már keresztül ment, 's változtatott hajlandóságok' újabb meg újabb hatalmait érezte kebele. Kedvese is azalatt már asszony és anya lett; 's férje meghívására Byron megjelenék Annesley-Hallban. Hajdoni imádása' tárgyát szerelmes hódulatának szokott helyén, a' Marie' kis szobájában találta, hól szavának ezüst hangján annyiszor mulatott figyelme; — ugyan-azon hangszerek, az a' muzsika, 's az ablak alatt most is a' virágos kertecske, lúgosával 's elgörbedő útjaival, melyeken fiatal szerelmének ábrándozásai között járkált. Le-

het-é csudálni, hogy e' kedves emlékű tárgyak között, gyermek-éveinek méjj szenvedelme szívét újalag elárasztá? Maga Byron is megvala lepetve érzelmeinek e' véletlen felzendülésén; de még is volt annyi ereje, hogy indulatjait hatalmában tarthatá. Szilárdságának még egy nehéz próbát kelle kiállani: az alatt hogy titkos imádásának tárgya mellett üle, 's kebelében a' csoportos emlékezetek' hullámi hánykodának, behozák Marie' kis leányát. E' gyermek' látására az életszesz elfagya tetemeiben, 's álmodozásainak fonala megszakadt. Byron megvallotta később, hogy e' pillanat a' nehéz feladásnak legkétségesebb pontja volt.

A' fiataalkori szenvedelemnek ez új felébredését, és a' Newstead' vidékein e' miatt borongó homályt adá Byron fő-okául első elútazásának. A' következő tavaszon kezdél vizen és szárazon folytatott vándorlásait, melyek anyagúl szolgáltak Childe Harold nevű halhatatlan költeményére. Hogy a' Chaworth Marie' képe kísérte őt a' parthoz, bizonyítják azon lángoló versek, melyeket hajóra szálltakor hozzá intézett; az utolsó találkozás kitörőlheterlen nyomot hagyott emlékezetében, ez üldözte őt messze tartományokra, hól a' bujdosásban keresett ellenmérget szívének égető sebére.

Két esztendővel később, midőn vándorlásaiból haza jött, még egyszer meglátogatta Newstead-Abbeyt. Annesley-Hall' szomszédsága megint felidézte lelkében az elmúlt

idők' emlékét; de távolléte alatt fiatal kori néhány becses barátjait is, az oskolai víg napokban kötött ösméretségeit, a' halál elszakasztván hív kebeléről, borongó gondolataiban ezen élhúnytak' emléke vegyült-össze még élő, de reá nézve hasonlólag végképen elvesztett, kedvese' képével; elfogódott lelkén a' bánatnak és szerelemnek egybeolvadott érzései áradtak-el, 's emlékező és képzelő tehetségében e' két szenvedelemnek egybe-vegyülése csalta-ki bánatos lantjának húrjain ama' szívből-ömlengő költeményeket, melyekben a' legméjjobb a' legvalódibb érzelmeket oly tiszta fényben találjuk elő-terjesztve, milyenbe azokat a' valóság aligha mutatta valaha.

Keletre vett második útazása alatt, midőn már az idő 's a' távol-lét e' „fiatalkori rómánt“ egy kedves álommá változtatta, tudósítást kapott a' honból, mely az ő felejtetetlen szerelme' tárgyát az ősi csarnokban, Annesley' lúgosai között, szép és viritó magzatoktól körül-véve, de mind e' mellett valamely titkoson emésztő bánattól hervadozva rajzoló. Byronunkkal e' bánat nem valami viszonyban, hanem inkább férje' goromba viseletének tulajdonittaték, kinek barátságos jó indulatához a' szegény asszonynak legszentebb joga volt. Házi gondok sokáig mardosák a' szerencsétlennek szívét, míg végre lelkét támadák-meg, 's Annesley' fényes hajnalcsillaga a' tébolyodás' borúlatában örökre kialvék.

Idő 's helyváltoztatások' ellenére, különböző tartományok' meglepő bájvidékeinek daczára, úgy látszik, hogy az első szerelemnek esendes hona Byron' kebelében örökre megtartá varázs-erejét, 's Marié' képe szívében állandó fészket vere, 's annak sajtó fenekéről, mint egy mennyei látvány, ottan ottan felszállott. Ugyan ez történék vele, midőn hitvesével, Milbanke Isabellával, egybe-költ. Annesley-Hall, 's valami ezzel egybe-függésben vala, mint egy tünemény, lebegett szemei előtt, még azon pillanatban is, midőn az oltár előtt álla, 's az esküt elmondani készült.

Byron' házassága szerencsétlen volt, 's elválással végződék. A' megcsalódás, lealacsonyítások, és kedvetlen viszongások még inkább vissza-vezették emlékezetét egykori hajlandóságára, 's azon üldöző gondlattal kinozták sérült szívét, hogy mind a' ketten boldogabb sorsnak lehettek volna részesei, ha Annesley-Hallnak egyedüli tulajdonosát, a' gyönyörű Chaworth Mariet elnyerheti vala. —

K. L.

K ü l ö n ö s f o g a d á s.

Angliának York nevű városában nem régiben egy igen különös természetű fogadás történt; ugyan is, egy társaságban, hól számos urak és asszonyságok valának jelen,

többek között a' csókokra is kerülvén a' beszéd, egyik a' jelen-voltak közül ezen kérdést tevél-fel: mennyi csókat adhat valaki kedvesének, egy, két 's több órák alatt. Egyik egyet másik megmást vítatott, 's a' vélekedések sok felé ágoztak; végtére egy házasulandó tüzes ifiu ember lépék-fel, 's ajálkozott, hogy ő tíz óra alatt képes tíz ezer csókot váltani mátkájával, egy más vég-tiben, 's erre száz font sterlingben fogadni kész, azzal a' kikötéssel, hogy minden fél-órában egy egy pohár édes alicantéi bort, és egy darab kétszersültet vehessen magához, ő és kedvese.

A' fogadás ezen feltétel mellett annak rendi szerint elvállaltaték, 's mellette és el-lene igen nagy summa pénzeket tettek-fel. Egy úttal a' csókok' számlálására egy tulaj-donképpen-való biztosság is neveztetett-ki.

Az édes, könnyünek tetsző munka el-kezdődött, 's az első órában két ezer csó-kot váltott a' boldog pár; a' másodikban már csak ezerét, a' harmadikban hét száz ötvent, 's ennél felyebb nem mehetének.

Mind a' kettőnek ereje megfogyatkozott; az ifiu embernek ajakait a' görcs fogá-el, 'z ájulásba rogyék. A' leány hasonlóképen esz-mélet nélkül feküdt a' pamlagon, 's még az nap estve terhes ideglázban lebetegdvén, egészsége több hónapok múlva nagy bajjal állittathaték helyre. Az ifiu ember is későre szabadúlhatott-meg betegségétől, 's a' laka-

dalomnak e' tréfa miatt egy egész esztendővel kelle későbbre halasztatni.

K. L.

A' V é r t a n ú k.

Ha csak azt kérdezzük, valóságon alapúl-e a' Martyrok' meggyőződése, ha csak úgy tekintjük őket, mint ez vagy amaz; ilyen amolyan állitványnak védelmezőit; szenvedéseik egyedül szánakodásunk' tárgyai lehetnek, a' nélkül hogy pártolásra gerjesztenének; mivel a' kínnak és halálnak kiszenvédése éppen oly kevésbé bizonyíthat-bé valamely állitványt; mint ennek ellenkezőjét a' kínzás, az öldöklés. De van egy magasabb nézet, melyben a' Martyrok' karaktere dicsőbb fényben mutatkozik, és a' melyből tekintye közönséges tiszteletet és részvétel' érdemelnek; ha t. i. általjában úgy tekintjük őket, mint a' vélemény' szabadságának ugyan azon szent ügyében szenvedőket.

A' vértanúk' szenvedéseinek abban áll munkálatjok, hogy az emberi nemet a' türedelmetlenség és elnyomás elleni küzdésre figyelmezővé teszik; 's ha egyszer e' figyelem felébresztve van, a' vitatás' tárgya minél csekélyebb, annál jobb; mert éppen az okoz bajt az üldözőnek, hogy midőn erőszak és kegyetlenség által igyekeznek az általa pártolt véleményt fenntartani, ennek ellenkezője, csupán a' szánakodásnak és bosszankoz-

dásnak segedelmével, terjed tovább megto-
vább. Úgy is a' tárgy helyes volta mind a'
két félre kevés befolyást üzhet ezen egybe
ütközésben, hol egyik rész az erőszakra hi-
vatkozik, másik a' közönség' részvételére,
nemes áldozatainak nagy lelküségére; 's az
okosság szava, melynek a' kérdést eldönteni
kellene, e' csatának zajába elnémúl. A'
helyett tehát, hogy Voltaire-rel nevetető
megjegyzéseket tennénk azon állitványok' ok-
talansága felett, melyek különböző időkben
és népeknél meg annyi Martyrokra találtak,
inkább örvidenünk kellene, midőn az ellent-
állás szelleme olyan tárgyak mellett ébre-
dett-fel, 's vont figyelmet magára, melynek
elhatározása nincs az emberi nem' boldog-
ságával egybefüggésben. Különben is elég ne-
vezetes kérdés van, mely még eddig csak az
üldözet és szenvedés, csak a' kivégző kard
és a' vérző áldozat közötti küzdés' kimene-
telének elhatározása mellett áll, boldogabb
időkre, kedvezőbb környületekre várakozva,
hogy a' jozan okosság' ítélőszéke előtt újra
felvétessék.

K. L.

A' szépnem Északámérikában.

Ámérikában az asszonyok miveltség' te-
kintetében sokkal felyebb állanak férjeiknél.

Az ámérikai ember kicsiny korában már
a' tettleges élet' bajaival van elfoglalva; a-

lig tud olvasni 's írni, legottan kereskedő lesz. Az első hang, mely füleibe hat, a' pénzpengés; érdek az első szó, melyet legelőbb 's legtöbbször hall. A' levegő, melyet bölcséjében beszív, már szorgalmat, ipart lehell. Mindgyárt az első benyomások arról győzik-meg őt, hogy a' kereskedői haszonleső élet egyedül neki valo.

Egészen más a' leányok' sorsa. Ezeknek erkölcsi neveltetések azon napig tart, melyen férjhez mennek; 's addig bőv esmereteket szereznek magoknak, históriában, literaturában, átaljában mindenik valamely idegen nyelvet megtanúl, többnyire a' francziát; a' muzsikához is ért valamit, 's egész élete szellemi.

Később az ily különböző neveltetésű párok házasság által egyesülnek. A' férfi folytatja szokott foglalatosságait, 's idejét vagy a' kereskedő háznál vagy raktárában tölti. Az asszony egybekelése napjától fogva magányosan áll, 's a' tettleges életet, melynek részesivé vált, azon szellemesb léttel egyesíti, melyet leány korában folytatott. Mint-hogy az előtte megnyílt új világ nem szól szívéhez, levegői képekkel táplálja magát, 's románokat forgat később, kivált hanem igen kedvez a' szerencse neki, vallásos lesz, és egyházi beszédeket olvas. Ha gyermekei vannak, ezek közt él, őket ápolgatja, kecsegteti; 's így telnek-el minden napjai. Estve haza jő a' férj, gond ül homlokán, nyughatatlan, a' munka után fáradt, 's általadván feleségének az napi szorgalma' jutalmát,

a' holnapi nap' kinézéseiről gondolkodik; e-bédhez ül, 's egy szót nem hallhatni tőle; a' feleség semmit sem tud róla, mivel foglalatoskodik férjének lelke, 's e' szerént helyzete még férje mellett is magányos marad. Az ámerikai embert feleségének és gyermekeinek látása nem képes a' tettleges életből kiragadni, 's oly ritkán adja jelét szeretetének irántok, hogy az olyan háznépek, melyekben a' férj feleségét 's gyermekeit haza jöttékor megöleli, gúny nevet kaptak, 's csokolódó háznépeknek (kissing families) neveztetnek.

Az asszony ritkán menyen-ki a' háztól, majd semmi mozgást sem tesz, vékony eleddel él, 's többnyire sok gyermekeket szül; azért nem lehet csudálni, hogy idő előtt megvénül 's ifian el hal.

Olyan ellentétben áll a' két nem életmódja Ámérikában, hogy a' férfi szüntelen mozgásban van, és merészkedik, ellenben az asszony élete csendes, egyhangu 's örömtelen.

Minden ámerikai háznép két külön világot rejt magában, egyik egészen anyagi, másik erkölcsi vagy szellemi természetü.

Bár mi szives légyen a' két házastárs közötti viszony, mindég érezhető az a' korlát, mely a' testet a' lélektől, az anyagot az értelemtől, külön választja.

Ha valaki egy leányt elcsábit, tartozik azt feleségül venni, mit ha elmulaszt, a' világ' ócsárlását vonja magára, 's mindentársaságokból kirekesztetik.

Ángliában ha valamely ifjú aristokrata egy leányt megtántorit, kevés figyelmet gerjeszt és a' nagy világ hajlandó megbocsátani az alsóbb osztályokban okozott kárt. Egészen másként van ez egy oly társaságban, hól minden ember egyenlő, 's nincsen egy karzat a' másikon felyül emelve.

Férjhez-menetelkor a' szülők nem igen vetnek akadályt leányaik' hajlandóságának, legfelyebb néhány kifogásokat tesznek, melyeket egy kis állhatatosság csak hamar legyőz. A' világ nagyon kikelne egy olyan atya ellen, ki gyermeke' kivánságának hosszabb ideig ellent-állana. Mindazáltal nem kell azt gondolni, hogy e' szabadság' honában az atyai hatalom felettébb korlátólva volna; a' törvény teljes szabadságot enged a' szülőknek, gyermekeiket mindenökből kitagadni; de ilyen esetekben soha sem élnek ezen joggal, mert az erkölcsök és szokások hatalmasabbak a' törvényeknél.

Néha még is találkoznak fiatal emberek, kik roppant vagyónaik 's díszes neveltetésök' csábjaiktól segítve, tilalmas szerelmekbe ártják magokat; de számuk csekélyebb, hogy sem igen nagy kárt okozhatnának; 's ha valamely háznak nyugalalmát megzavarják, az egész ámerikai világ ellenek zendül. Innen van, hogy a' gazdag de nőtelen ember igen ritkán marad az Egyesült Statusokban, hanem inkább Európába siet, hól mivelte férfiakra 's megromlott asszonyokra bőven talál.

Éjjeli világítás Szamárkándban.

Ulug-Bég, a' nagy Tamerlánnak unoka-
 öcse, 's 1430 körül hatalmas tatár khán, a'
 csillagászatnak felette nagy kedvelője volt,
 's az égi testek' járásáról alkalmasint pontos
 tabellákat készített, melyek ma is nagy becs-
 ben tartatnak, jóllehet a' khán' számítása
 négy századok alatt valamennyire megkésett,
 úgy hogy, különösen a' hóld; két vagy há-
 rom órával későbbre jő-fel, mint ő felje-
 gyezte. Azonban az éjjeli világítás tatár-or-
 szág' fővárosában közelebbről folyamatba ho-
 zatván, a' szamárkándi tanács úgy gondól-
 kozott, hogy az Ulug-Bég' dicső emlékeze-
 tét hántaná-meg, ha számításaitól legkisebb
 mértékben is eltávoznék, 's ugyanazért szo-
 ross kötelességének ösméri, a' lámpás-olaj'
 kiosztását a' négy századokkal ezelőtt készült
 hiányos tabellák után intézni, minek az a'
 rosz következése van, hogy sokszor a' leg-
 nagyobb sötétségben világítatlanul marad a'
 város, mivel a' hóldvilág csak az Ulug-Bég'
 tabelláiban áll. Y.

E g y v e l e g e k.

Hív barátunk kebele kikötő hely az é-
 let zivatarai ellen. — Mikor méltatlan szen-
 vedésekkel illetetünk, mikor megcsoporto-
 sodnak a' fájdalmak felettünk, 's csak alig
 alig állunk a' keservek árjában, sehol sem

találunk enyhítőbb balzsamra, mint egy igaz barát' részt vevő kebelében, hová egész bizalommal öntvén-ki fanyar fájdalominkat, megkönnyebbedést lél roncsolt lelkünk.

Igyekezünk a' mások rólunki jó véleményeket megnyerni, mert a' világban mindig azok vagyunk, a' miknek másoktól, nem pedig a' miknek magunktól tartatunk.

Sokan panaszkodnak a' szenvedésekről, 's egy átaljában azon sokféle bajokról, melyek az embert az életben környékezik; de hogy azoknak nagyobbán ön magok okai, igen elszokták halgatni. Hány alacsony bizelgő, más' becsülete' romján mászkáló nem jöve már utálatba a' világ előtt? — hány kicsapongó erkölcsüt nem hervasztának-el a' nyavalyák, ifjuságok' legszebb tavasszában? — hány kártyás, hány részeges nem jüta koldus botra? hány divat fia 's leánya utolsó szegénységre? — Mind ezen szerencsétlenségeknek avagy nem ön magok okai? 's helyes-e hát sors elleni zúgolódásuk? —

A' szerelem hasonló a' tavaszhoz, valamint ennek eső és napfény, úgy annak öröm és könnyűllatás nevelik legszebb rózsáit.

Valamint az aranyot a' tűz, úgy az embert a' környülmények, 's több féle alakokban mutatkozni szokott kísértetek próbálják-meg; — és azon öntudat, hogy mind azok közt el nem estünk, legszebb jútalma a' léleknek; ellenkező esetben a' lélek isméret üldöző szemre hányását gyakran fogjuk hallani, 's könnyeink, ott-hol senki sem látja,

gyakran fogják áztatni sáppadt orczáinkat.

Ne nyújtsd mindennek jobb kezedet, ne nyisd fel egy két nyájas szóra mingyárt minden előtt kebledet; — mert ki tarthat számot szorosabb barátságodra, ha oly pazéron osztogatod minden felé? ki hivségedre, ha minden silány kebel' viszhangzása kielégíti lelked vágyait? —

Ne higgy az olyan embernek, a' ki előtted soha senkiről sem szól jól, mert rólad mások előtt ugyan azt cselekszi. —

Valamint az arany, azért mivel arany, nem pedig a' reája ütött czimért, így a' derék ember az ő valódi belső érdemeiért, nem pedig a' rá-ruházott hivatalért becsülik. A' hivatal nem mindenkor elég jutalma az érdemnek, 's nem is mindenkor az érdem jutalma. —

A' másokruli ítélet-tételben személyt nem válogató és minden előítélet nélkül való légy. Ne feledd, hogy tégedet is ítélnének, 's mint hogy a' legjobb ember siuts a' nap alatt hiány nélkül, azt, az ő kitetsző érdemeiért elnézheted.

K. Jozs.

Azon hatalom, mely a' közvéleményt erőszakkal akarja vezetni, Salmoneushoz hasonlít, ki Zeusnak óhajta tartatni. E' kis görög zsarnok nagy lármát okozott ércz szekérével, 's félelmet a' nép között ide 's tova szórt lángoló szövétnekeivel; — azonban egy szép napon a' villám lecsapott a' felhőtlen égből, 's az ál Zeust megemészté. Z.